

РЕЦЕНЗИЯ

от доц. д-р Димитър Георгиев Златинов
Стопански факултет, Софийски университет „Св. Климент Охридски“
Катедра „Икономика“

ОТНОСНО: Конкурс за заемане на академичната длъжност „професор“ в ПН 3.8 Икономика (Финансови кризи и пазари – на български и английски език) за нуждите на Стопанския факултет на Софийския университет „Св. Климент Охридски“

ОСНОВАНИЕ ЗА ИЗГОТВЯНЕ НА РЕЦЕНЗИЯТА: Заповед на Ректора на Софийския университет „Св. Климент Охридски“ РД 38-274/25.05.2023 г.

Информация за конкурса и кандидата

Конкурсът е за академичната длъжност „професор“ в ПН 3.8 Икономика (Финансови кризи и пазари – на български и английски език) и е обявен в Държавен вестник, бр. 35/18.04.2023 г., за нуждите на катедра „Финанси и счетоводство“ на Стопанския факултет в Софийския университет „Св. Климент Охридски“.

За участие в конкурса са постъпили единствено документите на доц. д-р Виктор Иванов Йоцов. Представените документи са изготвени съгласно изискванията на ЗРАСРБ за заемане на академичната длъжност “професор” и Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в Софийския университет „Св. Климент Охридски“.

Доц. д-р Виктор Йоцов е магистър по икономика от Университета по национално и световно стопанство (УНСС) по специалност „Управление и планиране на народното стопанство (социално-икономическо планиране)“. Защитил е докторска дисертация по икономика в Института за икономически изследвания при Българската академия на науките (ИИИ при БАН) на тема “Моделиране и прогнозиране на икономическите процеси в условията на преход – теоретични постановки и емпирични резултати”. Доц. Йоцов е специализирал в областта на финансовото програмиране, прогнозирането на финансовите процеси и макроикономическия анализ в редица авторитетни международни институции (Световната банка, Международния валутен фонд, централните банки на Англия и Швейцария), чрез които надгражда

компетенциите си за научноизследователска и преподавателска дейност. Професионалният опит на доц. Йоцов е свързан със заемането на различни ръководни позиции в Българската народна банка и Международния валутен фонд и като преподавател и изследовател в УНСС и ИИИ при БАН. Както от придобитите образователни и научни степени, така и от богатия управленски опит на доц. Йоцов личи неговата солидна подготовка и развитие по тематиката на обявения конкурс.

Доц. Йоцов е водил финансови и икономически курсове като хоноруван и щатен преподавател към УНСС, Софийски университет „Св. Климент Охридски“, Нов български университет, Международния колеж по мениджмънт, маркетинг и търговия и Международния банков институт. Курсовете „Основи на финансите“ и „Икономически кризи“ са провеждани на английски език, което демонстрира готовността на доц. Виктор Йоцов за преподаване на чужд език съгласно насоките на обявения конкурс.

Представени са доказателства за участия с доклади по тематиката на конкурса на реномирани международни и национални научни форуми, както и за участие в научноизследователски и приложни проекти с национално и европейско финансиране. Доц. Йоцов е бил научен ръководител на двама успешно защитили докторанти в областта на финансите.

От професионалната справка за доц. Виктор Йоцов убедително личи трайният интерес и последователно изграждан капацитет за анализ, прогнозиране и управление на протичащите процеси в областта на икономиката и финансите.

Изпълнение на минималните национални изисквания по чл. 26 от ЗРАСРБ

Според справката за изпълнение на минималните национални изисквания по чл. 26 от ЗРАСРБ за ПН 3.8. Икономика за заемане на академичната длъжност „професор“ доц. д-р Виктор Йоцов преизпълнява над два пъти количествените критерии – при минимум 550 той има 1129.7 точки, както следва:

- показатели от група А – дисертационен труд за присъждане на ОНС „доктор“ – 50 точки;
- от група В – хабилитационен труд, монография – Йоцов, В. (2021) Финансови кризи и системи за ранното им разпознаване, Издателство на БАН „Проф. Марин Дринов“ – 100 точки;
- от група Г – публикации (2 самостоятелни студии и 2 студии в съавторство в издание с импакт фактор; 4 глави от колективни монографии, 3 от които

разработени самостоятелно; 30 студии, статии и доклади, публикувани в нереферирани списания с научно рецензиране или публикувани в редактирани колективни токове, от които 25 самостоятелни) в различни по ранг и вид научни издания – 459.67 точки;

- от група Д – цитирания и рецензии в научни издания (13 цитирания в научни издания, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни и 19 цитирания в други издания) – 335 точки;
- от група Е – научно ръководство на докторанти, участие в научни и приложни проекти и публикувани учебници и учебни помагала – 185 точки.

Прави впечатление насочеността на научноизследователската дейност на доц. Йоцов към анализиране на макроикономическите процеси в различни фази на икономическия цикъл, изследването на валутните режими и финансовите пазари, както и практико-приложният характер на представените публикации. Мнозинството от научните трудове е на английски език и те са разработени самостоятелно от доц. Йоцов, от което може ясно да се идентифицира неговият принос по засегнатата тематика.

Обща характеристика на представените научни трудове

Предоставен е списък на всички публикации на доц. д-р Виктор Йоцов. Те са над 100 на брой и от тях може да се получи цялостна представа както за професионалните интереси, така и за обхватната научноизследователска активност на кандидата за професор. По-конкретен интерес представлява списъкът на публикациите във връзка с обявения конкурс, които са 30 на брой: хабилитационен труд; колективни монографични изследвания; студии, статии и доклади от научни конференции, както и учебник.

Хабилитационният труд на доц. Виктор Йоцов е посветен на актуалната и важна зависимост между състоянието на финансовия сектор и макроикономическата стабилност, която след световната финансова и икономическа криза от 2007-2008 г. все по-ясно се очерта като съществена за устойчивото икономическо развитие. Акцентът се поставя върху методите за разпознаване и предупреждение за възникването на финансова криза на методологическо и емпирично равнище в унисон със съвременните изследвания в тази област и опитите на равнище Г20 и ЕС за изграждане на такива механизми.

В монографията са представени достиженията при изследването на финансовата (не)стабилност, което обогатява научната литература на български език в тази насока.

Теоретичният анализ не се представя самоцелно, а се допълва и илюстрира с емпирични данни, което поставя теоретичната част на монографичния труд в конкретен контекст. Осмислянето на теоретичните постулати се демонстрира от открояването на връзките и зависимостите между валутните, банковите и дълговите кризи, с което се разширяват аспектите на изследване на финансовите кризи и се подчертава техният системен и макроикономически характер.

В методологически план ясно се извежда структурата и очакваните резултати от моделите за ранно предупреждение на финансови кризи, което еднозначно представя техните специфики и срещани затруднения при изграждането им на глобално равнище. Детайлно, в съпоставителен план и по съвременен начин са разгледани различни методи за оценка на вероятността за настъпване на финансова криза, което обогатява приложния аспект при тяхното изучаване. Изграждането на модел на система за ранно разпознаване на финансова криза с конкретни показатели и методи за изчисление е съществен принос на изследването. Добре са обяснени спецификите и потенциалните възможности на предложената методология, което улеснява нейната приложимост.

В една от приложените студии доц. Йоцов изследва влиянието на преките чуждестранни инвестиции върху икономическия растеж, като оспорва тезата, че техният ефект върху икономиката на приемащата страна е непременно безспорен и задължително голям и акцентира върху значението на човешкия капитал, финансовото развитие и институциите за абсорбирането на капиталови потоци. В друга студия доц. Йоцов и колектив оценяват краткосрочните макроикономически ефекти в резултат на пандемията от COVID-19, разглеждат предприетите мерки в световен мащаб и по-специално в основните търговски партньори на България и държавите-членки на Европейския съюз и разработват различни сценарии за икономическо развитие. Друга актуална тема, която доц. Йоцов разглежда в самостоятелна студия, е присъединяването на България към еврозоната с акцент върху началните предпоставки, структурата и функционирането на текущия валутен режим и някои от спецификите в развитието на българската икономика. Интересът към тази тема от страна на кандидата за професор личи и от представения критичен поглед към книгата на нобеловия лауреат Джоузеф Стиглиц „Евротото – как една обща валута застрашава бъдещето на Европа“.

Изследванията на доц. Йоцов се отличават с критично осмисляне и аргументиране на позиции по важни икономически и финансови теми, при които се подчертава авторското разбиране за протичащите процеси с акцент върху националната икономика и нейните специфики. Това личи от засягането на важни социално-

икономически въпроси като доходното неравенство и бедността в България; измеренията и ускорителите на догонващия икономически растеж в страната; параметрите на фискалната политика и нейните ефекти върху макроикономическата стабилност; променящите се детерминанти на външната търговия и тяхното значение за България при отчитане на международния опит. Дългогодишната работа на доц. Йоцов като ръководител на Годишния доклад на ИИИ при БАН, в който се изследва икономическото развитие и се оценява отражението на провежданите политики върху българската икономика, също е показателна за трайния интерес и последователно и задълбочено изграждана професионална експертиза в областта на приложния макроикономически анализ.

Участията на различни научни форуми показват целенасочените усилия на доц. Йоцов за активно включване в икономическия живот на страната. Чрез изнасянето на доклади на тези форуми кандидатът за професор аргументира и отстоява свои становища и позиции относно присъединяването на България към Валутен механизъм II; някои методи за оценка на фискалните мултипликатори и факторите, които влияят върху тяхната ефективност; постпандемичното развитие на България и предизвикателствата пред експортноориентирания модел на растеж в средносрочна перспектива; ефектите от провежданата данъчна политика и насоките за нейното реформиране при отчитане на текущите и структурните предизвикателства пред националната икономика; нарастващата и променяща се роля на международната търговия и оценки на дългосрочната (ценова и доходна) еластичност на българския износ и внос.

В допълнение доц. Йоцов представя авторски учебник по финансово програмиране, в който по достъпен начин са представени методите за изграждане на макроикономически анализи и сценарии за краткосрочно прогнозиране на развитието на икономиката, базирайки се утвърдена методология от международните финансови институции.

Представените за рецензиране научни публикации и учебно пособие напълно съвпадат с тематиката на обявения конкурс. Задълбочеността на направените изследвания, тяхната многоаспектност и актуално звучене отговарят на равнището на академичната длъжност „професор“. Повечето от научните публикации са на английски език, от което личи подготовката и възможностите на доц. Йоцов за международна научноизследователска и преподавателска дейност в съответствие със стремежите за интернационализиране на образованието в Софийския университет. Широката

цитируемост на научните трудове на доц. Йоцов, включително и с представени 13 цитати в Scopus/Web of Science, също демонстрира отзвук сред научната общност в страната и чужбина на изследваните въпроси.

От представените публикации ясно личи стремежът на доц. Йоцов да придава актуално звучене на фундаменталните насоки на икономическия анализ. Това подчертава неговите възможности да предаде на студентите не само базови знания, но и да демонстрира техните съвременни измерения, вкл. и в национален контекст, което гарантира качествен образователен процес и сериозна научноизследователска работа в рамките на научните направления на факултета и университета.

Оценка на научните приноси на кандидата

Приносите на доц. д-р Виктор Йоцов за участие в конкурса за академичната длъжност „професор“ са дефинирани в две насоки – с предимно теоретичен характер и с практико-приложен характер. От теоретична гледна точка доц. Йоцов обосновава и извежда методи за ранно предупреждение за възникване на финансови кризи и оценява приложени антикризисни мерки на международно и национално равнище в тази насока. Изследванията на доц. Йоцов са подкрепени от сериозен и научно издържан статистически апарат, въз основа на който са направени конкретни изчисления и изводи за българската икономика. Възможностите на доц. Йоцов за провеждане на съвременни икономически изследвания се демонстрират и от изградения и апробиран за България макроикономически модел, отчитащ спецификите на нейното развитие в условията на паричен съвет и членството в Европейския съюз. На теоретично равнище се разглеждат ползите и предизвикателствата от присъединяването на България към еврозоната и се оценяват краткосрочните и средносрочните перспективи по отношение на функционирането на българската икономика във валутния съюз. Изводите и оценките на доц. Йоцов за българската икономика се обвързват с някои европейски и световни тенденции, което позволява неговият анализ да не звучи изолирано и извън контекст. Това личи от открояването на ролята на външния сектор за догонващия икономически растеж на страната.

В приложен аспект доц. Йоцов се фокусира върху оценката на ефикасността и ефективността на провежданата макроикономическа политика в страната, като проследява каналите за нейното въздействие върху икономическите сектори и откроява структурните дисбаланси, по отношение на които са необходими по-задълбочени мерки в областта на макроикономическото управление. Актуалността на неговите

изследвания се подчертава от акцента върху отражението на световната финансова и икономическа криза от 2008 г. на различни равнища, вкл. и спрямо определени социални проблеми.

В учебно-методически план доц. Йоцов е автор на един от първите учебници по финансово програмиране на български език, който позволява да бъдат развити умения у студентите за извършване на приложен макроикономически анализ и прогнозиране.

Представените от доц. Йоцов приноси напълно покриват и отговарят на приложените публикации. Бих отправил препоръка към доц. Йоцов да систематизира и обобщи своите изследвания в областта на макроикономическата политика в самостоятелна монография, което ще позволи да се популяризира обвързването на фундаменталните и актуалните въпроси от областта на икономическото развитие на България, вече направено в изследванията на доц. Йоцов в много аспекти.

Заключение

Доц. д-р Виктор Иванов Йоцов преизпълнява минималните национални изисквания за заемане на академичната длъжност „професор“, а в съдържателен план тематиката и качеството на представените публикации напълно покрива областта на обявения конкурс. Богатият научноизследователски, административен и преподавателски опит на доц. Йоцов и неговата експертиза за българската и световната икономика и финанси ще позволят сериозно подсилване и развитие на капацитета на Стопанския факултет за извършване на научни и приложни изследвания. Отчитайки разпознаваемостта на кандидата сред научната общност в страната и чужбина, както и неговото участие в проекти и авторитетни научни форуми, изразявам своето положително становище и уверено препоръчвам на членовете на научното жури да изберат доц. д-р ВИКТОР ИВАНОВ ЙОЦОВ на академичната длъжност „професор“ в катедра „Финанси и счетоводство“ на Стопанския факултет в Софийския университет „Св. Климент Охридски“.

10 август 2023 г.

гр. София

доц. д-р Димитър Златинов